

BESLUT

2021-09-20 Dnr: 21/00562

SAKEN

Rapport, SVT1, 2021-02-07, kl. 19.30, inslag om nätbanker; fråga om saklighet, opartiskhet och otillbörligt gynnande

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet eller mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande.

INSLAGET

Inslaget inleddes med att en nyhetspresentatör sa att så kallade nätbanker, som marknadsför sig som lågprisalternativ till storbanker, visar kraftigt stigande vinster samtidigt som stora delar av vinsterna kommer från ett ifrågasatt upplägg. Därefter följde ett reportage där en reporter inledningsvis sa bland annat följande.

Nu är nätbankerna mycket lönsammare än storbankerna. För varje hundralapp Nordnet tjänar är vinsten cirka fyrtio kronor. Konkurrenten Avanza tjänar ännu mer, nästan sextio kronor per hundralapp. Men vad som inte framkommer är att ju högre fondavgift, desto mer pengar till nätbanken. För när nätbanken säljer storbankens fonder då går hälften av avgiften tillbaka till nätbanken i så kallad kickback. [...] Dessa för kunden osynliga upplägg har förbjudits i bland annat Schweiz, Storbritannien och Nederländerna.

Vd:n för organisationen Aktiespararna medverkade och sa att han inte trodde att många kunder känner till hur nätbankerna får provisioner tillbaka från de fonder de förmedlar pengar till. Därefter hördes en företrädare från norska Forbrugerrådet säga att det största problemet med kickback är att konsumenten inte får gynnsamma fonder. Reportern sa sedan att Nordnet slutat med upplägget i företagets norska verksamhet. Ett uttalande från Nordnets vd redovisades därefter i tal och bild enligt följande.

(Speakerröst) – Den del av avgiften som tillfaller Nordnet är helt transparent, och visas för kunden i samband med en investering. Den här modellen används av majoriteten av de svenska fondistributörerna, såväl banker som andra plattformar.

Avanzas vd medverkade i inslaget och svarade bland annat på nedanstående fråga från reportern.

(Reporter) – Kundens intresse går först, hur går det ihop då när ni samtidigt tjänar mer pengar när man köper en dyr fond jämfört med en billig fond? (Vd) – Vi marknadsför aldrig fonder på det sättet och säger inte att du ska köpa en dyr. Vi marknadsför ganska mycket vår egen fond, Avanza zero, som har noll i avgift.

I inslaget visades sekvenser från reklamfilmer för Nordnet och Avanza. I en sekvens visades Avanzas slogan ”Mer till dig, mindre till banken.” i bild. Därefter bytte orden ”Mer” och ”mindre” plats så att sloganens lydelse blev ”mindre till dig, Mer till banken.” samtidigt som reportern berättade om upplägget kickback.

I slutet av inslaget intervjuades en man som sa att nätbankerna använder billiga fonder för locka kunder med förhoppningen att de på sikt ska generera andra inkomster. Det saknades information i inslaget vem mannen var, men baserat på information som framkommit i ärendet är han professor vid Handelshögskolan.

ANMÄLNINGARNA

Ett antal anmälare anför sammanfattningsvis att inslaget var osakligt och vilseledande eftersom det saknades information om att alla banker tjänar pengar på samma sätt – genom att ta ut fondavgifter. Två anmälare anser att inslaget gav intrycket att Avanza och Nordnet lurar respektive stjäla pengar av sina kunder.

En anmälare är särskilt kritisk till att Avanzas slogan framställdes på ett sätt så att det framstod som om dess budskap var osant när det enligt anmälaren i själva verket är korrekt. Anmälaren anför att en konsument betalar samma avgift hos en nätbank som hos en storbank, dock betalar storbanken en avgift till Avanza för att få sälja sina fonder via nätbankens handelsplattform. Därtill anför anmälaren att Avanza inte arbetar med konsumentrådgivning och därmed inte kan påverka om kunden väljer en dyr eller billig fond.

En anmälare anför att inslaget kunde tolkas som reklam för nätbanker och är kritisk till att delar av två bankers reklamfilmer visades.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) har fått tillfälle att yttra sig över om inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet. Programföretaget anför sammanfattningsvis följande.

SVT har under våren 2021 i fem tv-sända inslag och i ett tiotal artiklar på företagets webbplats granskat bankernas fondavgifter. Inslagen har bland annat handlat om de svenska nätbankernas omdiskuterade så kallade kickback-avgifter, om höga avgifter i några av Sveriges största fonder och problemen med så kallade dolda indexfonder.

Eftersom bankernas intäkter nästan uteslutande kommer från kundernas avgifter finns det ett stort samhälls- och konsumentintresse i att beskriva och granska hur bankernas avgiftsstrukturer ser ut.

Saklighet

Som framgår av inslaget innebär ”kickback” i korthet att när nätbankerna säljer andra bankers fonder får nätbanken i normalfallet tillbaka halva avgiften av den andra banken som en sorts förmedlingsbetalning. Det betyder att nätbanken och storbanken delar på vinsten från att sälja storbankens fonder. Systemet innebär även att priset och avgiften på andra bankers fonder inte är lägre hos nätbankerna – vilket marknadsföringen annars kan ge intryck av.

En anmälare skriver att den ”underliggande tonen” i inslaget var att ”Avanza och Nordnet stjälar pengar av sina kunder”. Anmälaren skriver även att det inte nämndes i inslaget att ”samtliga banker i Sverige tjänar pengar på samma sätt”. SVT vill framhålla att det i inslaget via ett citat från Nordnets vd framgick att ”Den här modellen används av majoriteten av de svenska fondistributörerna, såväl banker som andra plattformar”.

Kickbacksystemet är kontroversiellt när det gäller nätbankerna av flera skäl. Orsaken är bland annat att dessa banker inte erbjuder rådgivning. Därför har bankerna av bland annat norska Forbrukerrådet kritiserats för otydligheten kring vad den kvalitetshöjande åtgärden innebär. I inslaget framkom även kritik från organisationen Aktiespararna mot nätbankernas otydlighet vad gäller informationen om kickbackavgiften till kunderna.

Opartiskhet

SVT anser att det i inslaget framgick att nätbankerna, trots att deras marknadsföring ger en bild av att ha lägre avgifter än storbankerna, använder sig av ett för många kunder okänt system som kallas kickback. Det betyder att nätbanken och storbanken delar på vinsten från att sälja storbankens fonder. Systemet innebär även att priset och avgiften på andra bankers fonder inte är lägre hos nätbankerna. Systemet med kickbacks är ifrågasatt av bland annat Finansinspektionen eftersom systemet gör att det är mer lönsamt för nätbankerna att sälja andra bankers dyrare fonder jämfört med billiga. Enligt lag är finansiella institut skyldiga att främst se till kundens intresse när de säljer finansiella tjänster. Enligt Finansinspektionen kan kickbacksystemet få motsatt effekt. Granskningen i inslaget visade till exempel hur en av nätbankerna regelbundet marknadsför dyrare fonder trots att forskning visat att dyrare fonder över tid i genomsnitt inte ger bättre avkastning än billigare fonder.

Enligt en anmälare har nätbankerna tagit bort avgifter som storbankerna har och anmälaren anser att detta inte framgår av inslaget. Redaktionens research visade att avgiftsstrukturen till viss del skiljer sig mellan nätbankerna och de traditionella bankerna. Men när det gäller vissa typer av avgifter som nätbankerna tar, som till exempel courtage och växlingsavgifter, har bland annat tidningen Dagens Industri

visat att nätbankerna ofta är dyrare än de traditionella bankerna. Dock har Avanza och Nordnet ett par så kallade ”noll-avgiftsfonder” vilket redovisades i inslaget. Enligt den intervjuade professorn vid Handelshögskolan ska de fonderna ses som en marknadsföringsmetod, alltså att det är ett sätt att locka kunder till banken för att sälja andra tjänster de tar betalt för.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Dessa skyldigheter innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet. Med kommentarskyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Ett program som inte är reklam får inte på ett otillbörligt sätt gynna kommersiella intressen. Det får inte uppmuntra till inköp eller hyra av varor eller tjänster eller innehålla andra säljfrämjande inslag, eller framhäva en vara eller tjänst på ett otillbörligt sätt (5 kap. 5 § radio- och tv-lagen). Ett gynnande av ett kommersiellt intresse är otillbörligt om det inte kan motiveras av något informations- eller underhållningsintresse.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Opertiskhet och saklighet

Inslaget hade en kritisk infallsvinkel och undersökte bland annat hur svenska så kallade nätbanker tjänar pengar genom ett upplägg som är förbjudet i vissa länder. En sådan utgångspunkt ligger i linje med SVT:s uppdrag att stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt att granska företag och strider inte i sig mot kravet på opartiskhet. Vidare fick företrädare för de två banker

som inslaget handlade om möjlighet att kommentera kritiken som riktades mot dem. Inslaget strider därför inte heller mot kravet på opartiskhet i denna del.

När det gäller saklighetsinvändningarna som anmälarna fört fram – bland annat om framställningen av så kallade kickback-avgifter som unikt för nätbanker – kan nämnden, mot bakgrund av SVT:s yttrande, inte finna att de innebär att inslaget strider mot kravet på saklighet.

Otillbörligt gynnande

Nämnden anser inte att de nätbanker som omnämndes i inslaget framhävdes på ett sätt som framstod som otillbörligt. Inslaget strider därför inte mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen i 5 kap. 5 § radio- och tv-lagen.

Övrigt

Vad anmälarna anført i övrigt medför inte heller att inslaget strider mot de bestämmelser som gäller för SVT:s sändningsverksamhet.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt, Erik Fichtelius och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Gustav Aspengren.

För granskningsnämnden

Ulrik von Essen

SIGNATURSIDA

Detta dokument har elektroniskt undertecknats av följande
undertecknare:

NAMN:	ULRIK VON ESSEN
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_09dcea38861e8c69cbf44630e17d298cd1
DATUM & TID:	2021-09-20 07:12:05 +02:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2021-09-20 07:12:12 +02:00
Ref: 20031SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)